

З. І. Шилкунова

канд. пед. наук, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист, завкафедри початкової освіти Спеціалізованої економіко-правової школи Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»

Вибір початкової школи батьками: тенденції та протиріччя

На сучасному етапі розвитку суспільства у батьків з'явилася важлива соціальна роль – вони стали замовниками освіти. Як замовники освіти батьки мають бути тим суб'єктом, який ставить перед освітою завдання, відповідні до суспільного розвитку. Суб'єктом, здатним до діяльності по проектуванню нового – майбутнього своєї дитини, який має план реалізації своїх дій у галузі її освіти.

Школа, у свою чергу, повинна бути здатною відповідати очікуванням батьків, стати тим освітнім майданчиком, у рамках якого реалізується батьківське бачення розвитку дитини.

Від наявності або відсутності цієї відповідності в значній мірі залежить імідж школи, її привабливість для батьків. Найбільш залежними від батьківської думки, по зрозумілих причинах, є приватні школи. Найчастіше саме вони намагаються першими реагувати на батьківський запит і йому відповідати.

У логічному ланцюжку: «привабливість школи для батьків тим вища, чим вища її відповідність батьківському запиту» немає протиріч. Протиріччя є в іншому.

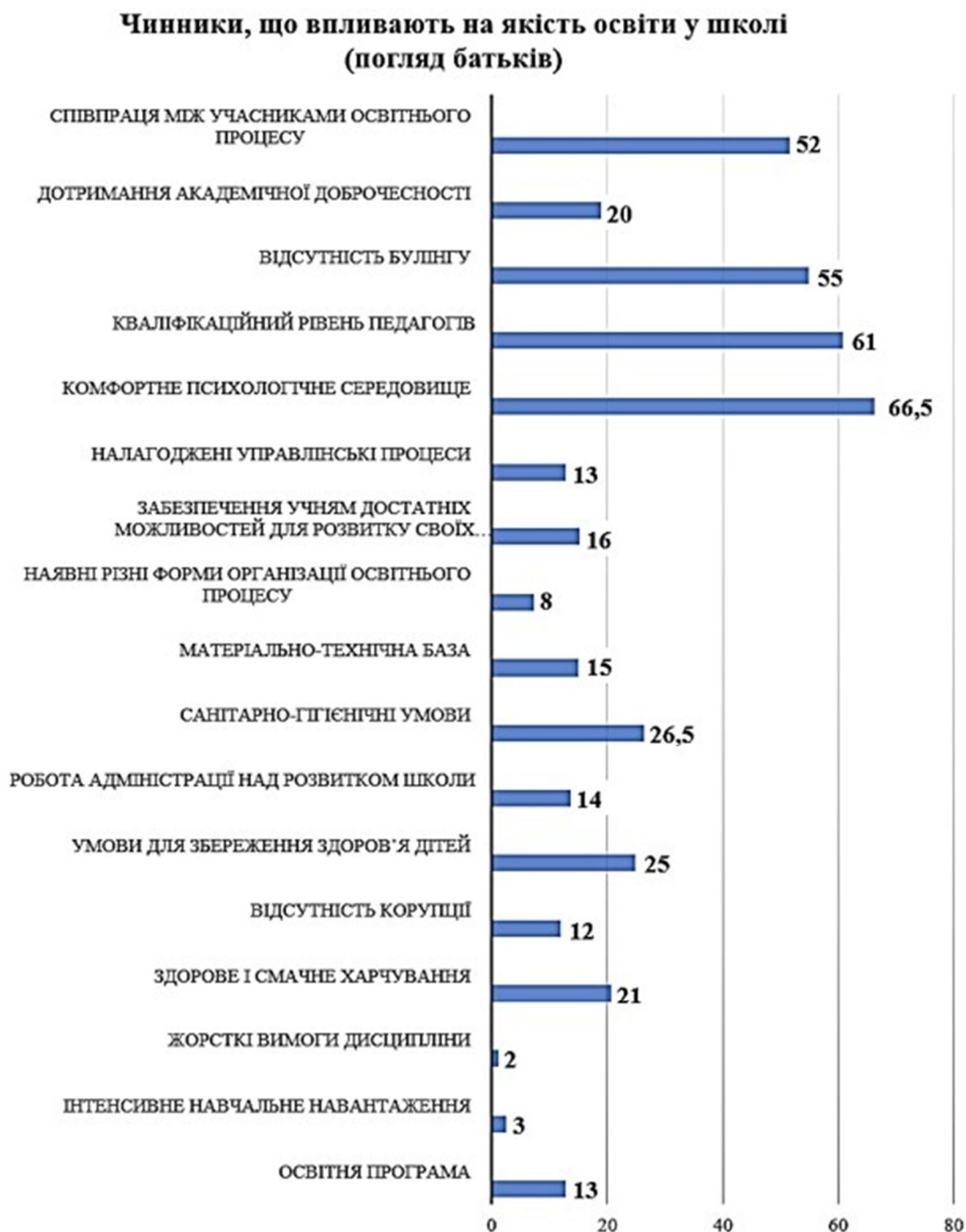
Воно полягає в тому, що батьки, які сьогодні позиціонуються як замовник освіти, не є при цьому суб'єктами даного процесу, оскільки них недостатньо

- уявлень про цілі й цінності сучасної освіти;
- бачення своєї дитини на кожному освітньому ступені;
- розуміння підґрунтя, на якому потрібно вибудовувати взаємовідносини з дитиною в галузі освіти;

- усвідомлення власної ролі в освітньому процесі дитини
- усвідомлення ролі освітнього закладу в освітньому процесі дитини.

Уже показовим є дослідження, що провела восени 2020 року дослідницька агенція "Vox Populi Agency" на замовлення Державної служби якості освіти України[1]. Діаграма 1, що подана нижче, демонструє пріоритетність чинників, які впливають на якість освіти.

Діаграма 1

На погляд батьків найголовнішими чинниками, що впливають на якість освіти, є комфортне психологічне середовище, кваліфікація педагогів та відсутність булінгу. Безперечно це важливі моменти. Але неможна не звернути увагу на те, що самими незатребуваними залишилися такі чинники, як наявність різних форм освітнього процесу, на яких ґрунтується можливість побудови індивідуальної освітньої траєкторії учнів; сутність освітніх програм, які використовує школа, що взагалі є серцем освітнього процесу; робота адміністрації над розвитком школи та забезпечення учням достатніх можливостей для розвитку своїх здібностей і талантів у навчанні. Відсутність корупції та дотримання академічної доброчесності теж опинилися серед аутсайдерів.

Зрозумілим стає високий рейтинг такого чинника, як кваліфікація педагогів після отримання даних щодо того, що 87,5 % батьків вважають відповідальними за якість освіти вчителів. І тільки 48% батьків вважають відповідальними себе.

Показовими є й ознаки надання школою якісної освіти, які представлено на діаграмі 2.

Діаграма 2

Найважливішою ознакою батьки вважають цікавість навчання для учнів. Із значним відривом друге місце у рейтингу посів всебічний розвиток учнів й третє – оволодіння ключовими компетентностями.

Отже спільним показником привабливості школи для батьків є наступне:

- комфортне середовище;
- цікавість навчання;
- високий рівень кваліфікації педагогів.

Прагнення батьків знайти таку школу для дитини є цілком зрозумілим. Але очевидним є й те, що комфортне середовище, цікаве навчання й професіоналізм вчителів – є засобами досягнення освітньої мети, реалізації освітньої програми дитини. А сам освітній запит від батьків, бачення майбутнього своєї дитини практично відсутні. Тому й залишилися поза увагою батьків стрижневі моменти освітнього процесу: програми, різноманітність форм реалізації, забезпечення учням достатніх можливостей для розвитку.

Можна припустити, що не останню роль у виборі школи відіграє можливість для батьків залишатися в ролі безтурботного спостерігача, який опікується тільки матеріальним забезпеченням освітнього процесу дитини.

Вищесказане цілком співвідноситься із сучасними дослідженнями проблем і реалій сімейного виховання, які довели, що наразі різко знизилась виховна й соціалізаційна спроможність сім'ї [2]. Значна частина сімей характеризується наступним:

- відсутністю стратегії виховання в сім'ї;
- концентрацією уваги на матеріальних потребах дитини;
- формальністю спілкування, скороченням часу міжособистісної взаємодії, нехтуванням духовним розвитком дитини;
- прагненням перекласти відповідальність за виховання та розвиток дитини на заклади освіти;
- низькою педагогічною культурою батьків;

- відчуженістю батьків у взаєминах з дитиною, байдужістю до «шкільних» проблем дитини.

На сучасному етапі розвитку суспільства школа опинилася в умовах, коли у замовника освіти немає освітнього запиту, він недостатньо готовий нести свою частку відповідальності за освітній процес дитини, тобто не є суб'єктом освітнього процесу. При цьому імідж школи, багато в чому, залежить саме від батьківської думки про неї.

Розв'язання цього гордіювого вузла лежить в площині сумісних дій держави і школи. З боку держави має бути розроблений комплекс заходів, який передбачає відповідальність батьків за розвиток дитини та задоволення її освітніх потреб в межах сімейного виховання; просвітництво батьків в галузі сучасних цілей виховання й освіти дітей. Школа, в свою чергу, повинна мати власну освітню стратегію, систему технологій і засобів її реалізації й бути спроможною донести до батьків власні освітні цінності й розділити з ними відповідальність за майбутнє дитини.

Список бібліографічних посилань

1. Державна служба якості освіти, (2020). *Що думають про якість роботи школи і якість освіти директори шкіл, учні, їхні батьки та освітні експерти* [online]. Available at: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/SHHo_dumayut_yakist_osviti_brief_education_quality_2020.pdf [Accessed 7 Jan. 2023].
2. Кириченко, В., Ковганич, Г. (2020). *Учителі й батьки. Форми та прийоми для ефективного партнерства*. Київ: Шкільний світ, 111 с.

References

1. Derzhavna sluzhba yakosti osvity, (2020). *Shcho dumayut' pro yakist' roboty shkoly i yakist' osvity dyrektory shkil, uchni, yikhni bat'ky ta osvitni eksperty* [What school principals, students, their parents and educational experts think about the quality of school work and the quality of education] [online]. Available at: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/SHHo_dumayut_yakist_osviti_brief_education_quality_2020.pdf [Accessed 7 Jan. 2023].

2. Kyrychenko, V., Kovhanych, H. (2020). *Uchyteli y bat'ky. Formy ta pryuyomu dlya efektyvnoho partnerstva* [Teachers and parents. Forms and techniques for effective partnership]. Kyiv: Shkil'nyy svit, 111 p.

Шилкунова Зоя Ігорівна. Вибір початкової школи батьками: тенденції та протиріччя.

В роботі актуалізована проблема іміджу школи та її привабливості для батьків учнів.

Розглянуто та проаналізовано результати дослідження батьківської думки щодо ефективності роботи школи на прикладі рейтингу обраних ними чинників, що впливають на якість освіти у школі та ознак, які на їхній погляд свідчать про надання школою якісної освіти.

Показано, що спільним показником привабливості школи для батьків є комфортне середовище; цікавість навчання; високий рівень кваліфікації педагогів, які є характеристиками процесу, а не освітніми результатами. А саме освітній запит у батьків майже не сформований.

Розкрито протиріччя між формальною та змістовною роллю батьків як замовників освіти, яке полягає у відсутності у них уявлень про цілі й цінності сучасної освіти; бачення своєї дитини на кожному освітньому щаблі; розуміння підґрунтя, на якому потрібно вибудовувати взаємовідношення з дитиною в галузі освіти; усвідомлення власної ролі в освітньому процесі дитини.

Ключові слова: молодший школяр, батьківський запит, критерії ефективності школи, замовник освіти, соціальна роль батьків.

Shilkunova Zoya. Parents' choice of primary school: trends and contradictions.

The paper actualizes the problem of school image and its attractiveness for parents of pupils.

The results of the study of parents' opinion on the effectiveness of the school are considered and analyzed on the example of the rating of the factors that influence the quality of education at school and the signs that, in their opinion, indicate that the school provides quality education.

It is shown that a common indicator of the attractiveness of the school for parents is a comfortable environment; interest in learning; high level of qualification of teachers, which are characteristics of the process, not educational results. Namely, the educational demand of parents is almost not formed.

The contradiction between the formal and substantive role of parents as customers of education is revealed, which is the lack of their ideas about the goals and values of modern education; the vision of their child at each educational level; understanding the basis on which to build relationships with the child in the field of education; awareness of their own role in the in the child's educational process.

Key words: junior schoolchildren, parental request, school effectiveness criteria, education customer , social role of parents.